

Daha Bir Eğitimde Değişim Tartışmaları

Doç. Dr. Emin Karip

Editör

Değişimin yanında, karşısında yada içinde olmak? İlköğretimde ve ortaöğretimde öğretim programlarının yenilenmesi, ortaöğretimde eğitimin dört yıla çıkarılması, yükseköğretimde Bolonya Deklarasyonunu da dikkate alan yeni bir yasal düzenleme ile yapısal değişikliklerin gerçekleştirilmesi gibi konular, ilgili bürokratların ve politikacıların önünde bir sorunlar yumağı haline gelmiş gözükmektedir. Değişimi söz konusu olan alanlardan bazılarında problemler daha teknik ve işlevsel düzeyde ele alınırken, bazıları daha çok politik düzeyde ele alınmaktadır. Akademik çevrelerin bu konularda gözlemlenen tutumunu üç grupta özetleyebiliriz. Birinci tepki biçimi; her şeye karşı olmak ve değişimin başarılı/mümkün olamayacağını nedenlerini ortaya koymak. İkinci tepki biçimi; zaten her şey çok kötü gidiyordu, değişim iyidir. Üçüncü tepki biçimi ise biraz daha ihtiyatlı, duyarlı ve değişimin gerekliliğine inanmakla birlikte; değişimin nedenleri, içeriği, süreci ve sonuçları ile ilgili sorular soran ve yanıtlar arayan bir tepki biçimi.

Değişimin karşısında olmak biçiminde betimlenen tepkiler, değişim süreci ile ilgili bilinen pek çok engelle dikkat çekmektedir. Kaynak yetersizlikleri, öğretmen yeterlikleri, alt yapı yetersizlikleri, kalabalık sınıflar, ilköğretimden ortaöğretime ve ortaöğretimden yükseköğretime geçiş gibi pek çok problemin varlığı dile getirilmektedir. Hatta bazı durumlarda bir tek probleme odaklanarak, örneğin yükseköğretime geçiş gibi, bu problem çözülmeden yapılacak her girişimin anlamsızlığı dile getirilmektedir. Toptan karşı bir yaklaşım, çoğunlukla bir çözüm önerisi getirmekten de uzak kalmaktadır.

Değişimin yanında olan, şu yada bu nedenle, değişimi sorgulamadan ve irdelemeden destekleyen bir yaklaşım, değişimin nedenleri, içeriği, süreci ve sonuçları bakımından bir çözümlenme yapma yerine “yanında olmayı” tercih etmek anlamına gelmektedir. Bu yanında olmak “içinde olmak” değildir. Yanında olmak, çoğu zaman kendisi değişmeden başkalarının yada bir şeylerin değişmesini beklemektir. Bu yaklaşım neyin, niçin ve nasıl değişmesi gerektiği konusunda çözümlere bir katkı sağlamamaktadır ve en az birinci tepki biçimi kadar kısır bir döngü oluşturmaktadır.

Gerçekte, üçüncü bir yaklaşımın varlığı bile şüpheli olmakla birlikte, sistematik bir çalışmanın ürünü olmasa da, zaman zaman informal ortamlarda değişim konusunda ve değişim süreci ile ilgili eleştirel bir yaklaşım sergilendiği görülmektedir. Ancak, bu eleştirel yaklaşımın sistematik bir çözümlemeye dayalı olmaması, bu yaklaşımın gerçek anlamda bir katkı sağlamasını engellemektedir. Akademik çevreler, değişimi söz konusu olan alanlarda, zaman zaman bazı politik çıkışlar yapmakla birlikte, gerçek anlamda bir politika analizinin yapıldığını ve sürece katkı sağlandığını söylemek doğru olmayacaktır. Akademik çevrelerde, güncel eğitim politikaları, problemleri ve çözüm arayışları ile ilgili tartışmaların içinde olmanın, “politika” ile uğraşmak olarak görüldüğü gibi bir izlenim ortaya çıkmaktadır. Oysa, politika analizi sosyal bilimler alanında bir disiplin olarak çoktan yerini almıştır.

Politika analizinde değişimin karşısında yada yanında olmak, ampirik verilere yada ampirik verilerle birlikte kültürel, toplumsal ve politik değerlere dayalı bir çözümleme üzerine kurgulanır. Eğitim bilimciler, ve özellikle de eğitim yönetimi alanının kuram ve uygulamacılarının değişim süreci ile ilgili politika analizleri yapmaları beklenir. Özellikle politika analizlerini sistematik bir şekilde yürütecek kurumsal yapıların ve kapasitenin son derece sınırlı olduğu eğitim sistemlerinde, akademik çevrelerin eğitimde değişim ile ilgili politika analizleri yapmaları ve bu analizleri diğer paydaşlarla paylaşmaları daha bir önem kazanmaktadır. Son yıllarda bu boşluğu kısmen de olsa sivil toplum kuruluşları doldurma çabası içine girmiş gözükmektedir. Türkiye'nin eğitim bilimlerinde ve özellikle de eğitim yönetimi alanında bilimsel birikimi, uygulama deneyimi ve entelektüel gelişim düzeyi eğitim alanında sorunlara özgün çözümler üretebilecek düzeye çoktan ulaşmış bulunmaktadır. Bu birikimin harekete geçirilmesi ve ülkenin birikiminin atıl kalması yerine geleceğe katkı sağlaması beklenmektedir.

İlköğretimde ve ortaöğretimde öğretim programlarının yenilenmesi, ortaöğretimde eğitimin dört yıla çıkarılması, yükseköğretimde gelişmeler konusunda yazılanlar, konuşulanlar popüler magazin/gazete haberlerinin yada birkaç açık oturumun ötesine geçememiştir. Akademik ve entelektüel birikimin, değişim süreci ile ilgili çözümlemelere, sorunları irdelemeye ve çözüm önerileri üretmeye yönelmesi beklenmektedir. Örneğin, öğretim programları ile ilgili tartışmaların bir boyutu olarak, eğitim yöneticilerinin yapılandırıcı bir yaklaşımı esas alan bir programın uygulanmasında nasıl bir yönetsel yapının daha işlevsel olacağını tartışması beklenir. Eğitim yönetimi alanı açısından duruma bakıldığında, şu anda yönetim sistemin en az konuşulan, tartışılan boyutu olarak gözükmektedir. Eğitim yönetimi alanının kuram ve uygulamacıları için bu durum, değişim tartışmalarının içinde yer almakla, tam da yerinde ve zamanında yapılacak bir atılım ile bir fırsata dönüştürülebilir. Bir sonraki sayı için ne dersiniz?